

Aantrekkelijk 'je verhaal doen'

Workshop Pact Sam Sam

Amersfoort 13 oktober 2025

Hans Platenkamp

Aantrekkelijk 'je verhaal doen'

Een aansprekend verhaal vertellen is meer dan een goed verhaal hebben. Een aansprekend verhaal inspireert, motiveert en bezielt. Omdat het mensen raakt en daardoor in beweging brengt.

Spreken of vertellen

Als we moeten spreken, nemen we afstand. De spreker beschrijft, redeneert, geeft feiten, kijkt op z'n blaadje (of naar de moderne variant, sheets, power point). Geschreven tekst, ook in zijn technische uitvoering, betekent afstand, er moet kennelijk iets overbrugd worden. Waarom doen we dat? We willen objectief zijn, overzicht houden, ons betoog strak houden, de draad niet kwijt raken, niet alles hoeven te onthouden. Controle-behoefte speelt een grote rol.

Wat doet een verteller? Hij doorbreekt juist die afstand, staat in direct contact met het verhaal, dat hij in zich heeft opgenomen. Dan vertelt het verhaal zichzelf, zintuigelijk vooral: de verteller wandelt door een innerlijke beeldengalerij. Hij maakt van 'toehoorders' luisteraars.

Het lijkt dus bij spreken of vertellen om twee onderscheiden manieren van communiceren te gaan, die terug wijzen naar twee wegen van kennisoverdracht:

de een gaat binnendoor,

de ander buitenom:

de een is een weg van beleven en invoelen,

de ander van observeren en beschouwen.

We spreken in dit verband van kunst en wetenschap. Sprekers nemen, vaak onbewust, nog altijd een wetenschappelijk, objectiverend standpunt in, met name bij een zakelijk onderwerp. Ze plaatsen zichzelf op de achtergrond: 'Niet hoe ik het beleef, maar hoe ik het zie', lijken ze te denken en: 'Het gaat nu niet om mij, maar om de zaak'. Ze willen betrouwbaar, dat is, wetenschappelijk verantwoord, overkomen.

Terwijl sprekers dus graag die weg 'buitenom' gaan van objectivering, kiezen vertellers de weg van het inleven. Het gaat daarbij juist wél om subjectiviteit; zij zijn als persoon het voertuig voor het verhaal, zoals dat doorklinkt in hun expressie. Het is een weg van uitbeelding en intuïtie, een 'route binnendoor'.

Er is dus een belangrijk onderscheid tussen uitleggen en vertellen, maar beide wegen zijn noodzakelijk, en ze zullen ook heel vaak verweven raken. Verschil in publiek, in bedoeling en situatie, bepaalt hoe vertellend een spreker kan worden.

Een verhaal overtuigt dieper dan uitleg, en werkt langer door.

Dat verklaart ook, waarom in deze tijd van crisis bedrijven en organisaties zo naarstig op zoek zijn naar 'het goede verhaal'.

Het verschil tussen spreken en vertellen wordt dus wel ervaren, maar is niet scherp te trekken. Dat hoeft ook niet. In de praktijk zijn er voortdurend vloeiende overgangen. Het voorbeeld van de jubilaris is een tussenvorm: hij krijgt een 'toespraak', geen 'lezing'.

Toch zou ook menige 'lezing' aardig opknappen als de spreker af en toe gewoon vertelt.

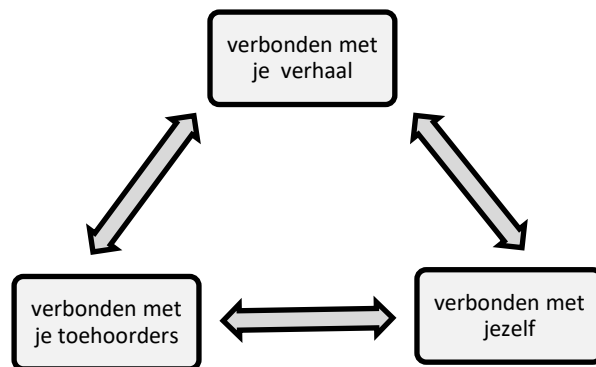
De 'gouden driehoek' voor het vertellen van je verhaal

Als je te gespannen bent om op de driehoek te letten, ben je niet goed 'aangesloten':

- op je verhaal,
- op je toehoorders en
- op je zelf

De gouden driehoek van contact in het vertellen. Laat je aandacht stromen tussen die drie elementen. Je bent dan ook minder gespannen, want je voelt, het gaat niet om jou, het verhaal wil verteld worden.

Een aansprekend verhaal vertellen gaat verder dan informeren of inspireren. Een aansprekend verhaal 'betreft'. Met gevoel en betekenis maak je toehoorders actief deelgenoot van je verhaal. Je brengt ze in beweging. Je neemt ze mee naar een waarachtig en werkelijk beeld. Of je verhaal aansprekend is wordt uiteindelijk bepaald door de toehoorders.

Persoonlijke, goed vertelde verhalen, op basis van de eigen ervaring, inspiratie of (toekomst)beelden hebben de grootste kans daarin te slagen.

A.R.T.

Aanwezig zijn
Ruimte nemen
Tijd gebruiken

Als we uitgaan van een normale spreekvaardigheid, dan zullen vertellers toch bewuster werken met stem, tempo, lichaamstaal en woordkeus dan de meeste mensen.

Met je stem schep je ruimte.

Het woord 'ruimte' duidt hier op een welhaast magisch aspect van spreken en vertellen. Het vraagt kracht – geestkracht – om die ruimte te durven scheppen. Een paar voorbeelden: op 'hoge toon' of met een 'warme toon' spreken, je tempo en pauzes, ademhaling daar schep je een bepaalde sfeer mee.

Aanwezig zijn.

Wie iets wil presenteren moet ook present zijn, en dat doe je allereerst met je stem en lichaamshouding.

We kunnen om te beginnen al leren om de stem te 'plaatsen' ('Ben ik achter in de zaal te verstaan?'). Tevens heb je jouw geluid daarmee even uitgeprobeerd. Te weinig energie in de stem maakt dat de toehoorders zich meer moeten inspannen, wat de bereidheid om te luisteren, laat staan zich ergens van te laten overtuigen, niet ten goede komt.

De energie die je daarvoor nodig hebt, groeit met het zelfvertrouwen. (*soms is versterking noodzakelijk. Als het even kan met een headset of revers microfoon*)

Zorg dat je aanwezig bent. Alles wat bij jou intern speelt en aandacht vraagt en waar je geen aandacht aan geeft maakt je minder aanwezig. (*Ooit was er een vrouw die het heel spannend vond om een zaal toe te spreken, ze voelde zich heel onveilig. Slapeloze nachten. Omdat ze zich in haar gezin heel veilig voelde heeft ze een foto van haar gezin meegenomen. Bij de aanvang liet ze die foto zien aan de zaal en vertelde dat dit haar hielp om haar verhaal te vertellen. Ze had direct alle aandacht en krediet van de meeste, en....nog belangrijker ze was aanwezig en voelde zich prima.*)

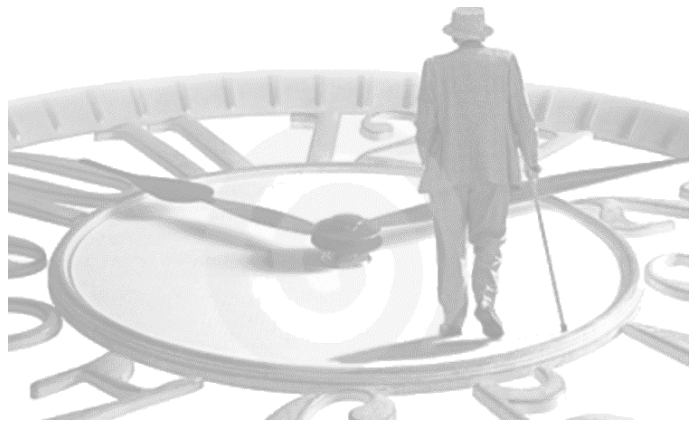
Ruimte nemen

Is ook je plek innemen. Je groot of klein maken. Stil staan of bewegen, rondlopen, veraf en dichtbij. Neem je met je ogen de hele groep of zaal op. (*Ik hoorde ooit iemand vertellen dat je over de hoofden heen moet kijken in de zaal, dat voelt veilig. Mijn advies is ook al spreek je voor 100 mensen kijk ze allemaal in de ogen, neem je ruimte in*)

Tijd nemen

Een verhaal verteller is de 'eigenaar van de tijd'

Hij neemt de tijd om zijn verhaal te doen (tijd is autoriteit). Een goed verhaal begint met stilte. In die tijd maakt de verteller zich aanwezig, maakt contact met zijn publiek. Ook tijdens zijn verhaal speelt hij met de tijd. Neemt pauzes, versneld, vertraagd. Neem de tijd voor je ademhaling

De drie B's

Je wilt graag je verhaal vertellen waarbij mensen aandachtig blijven luisteren, waarmee je mensen raakt waardoor mensen jouw verhaal onthouden.

Door het toepassen van de 3 B's in je verhaal ga je merken dat je nog beter contact kunt maken met jouw publiek. Je laat jezelf zien en dat zorgt voor meer verbinding.

De 3 B's

1. Belevenis

Welke persoonlijke anekdote uit je verleden herinner je je, waardoor jouw leven/werk extra betekenis kreeg? Het gaat hier om een belevenis die je werkelijk raakte.

2. Betekenis

Wat betekende dit voor jou, wat was je inzicht hierdoor, wat leerde je hiervan?

3. Boodschap

Wat is tenslotte de boodschap voor de ander hierin? Wat levert het de ander op?

Uitprobeersel

1. Beschrijf een belevenis die je zelf hebt meegemaakt.

2. Wat betekende deze belevenis voor jou? Welke inzichten kreeg je hierdoor? Wat heb je geleerd van deze belevenis?

3. Welke boodschap wil je met het vertellen van dit verhaal doorgeven aan de ander? En wat heeft de ander hier aan?

Succes met het vertellen van jouw verhaal gebaseerd op de 3 B's. O ja, soms komt het voor dat als je dit verhaal vertelt je zelf emotioneel wordt en/of jouw publiek ook. Dan weet je gelijk hoe krachtig deze oefening is.

Denken in beelden

Om jouw luisteraars aan hun stoel gekluisterd te houden, kun je als verteller beelden in plaats van woorden overbrengen. Je ziet als het ware jouw verhaal als een innerlijke film voor je:

- hoe zien de personages er uit,
- hoe reageerden ze op een bepaalde situatie,
- welke emoties komen daarbij kijken,
- hoe ziet de omgeving eruit,
- was het een mooie zomer- of winterdag,
- welk geuren hingen er?

Je dient gevoelsindrukken over te brengen. Je kunt dit ook zintuig specifiek vertellen noemen. Gebruik zo min mogelijk bijvoeglijk naamwoorden en veel mogelijk zintuigelijke woorden: Zien, horen, voelen, ruiken, proeven (*show don't tell*)

Je kunt dit oefenen door jouw verhaal in te delen in scènes en deze uit te tekenen, als een soort draaiboek. Bij elke scène van jouw verhaal maak je een aantal dia's in jouw hoofd die je tekent op papier met een aantal details. Al naar gelang de tijd die je hebt voor jouw verhaal kun je dan meer of minder aandacht besteden aan deze details.

In dit verband nog eens de goede oude journalistentechniek: loop in je voorbereiding de vier W's na. Waar, Wanneer, (over) Wie gaat het, en Waarom vertel je dit. ('Waarom' blijft vaak 'impliciet': het spreekt dan 'vanzelf' dat je dit vertelt).

Vaak blijft een situatieschets toch te tam. Oplossing: laat iets gebeuren. Herinner je een gebeurtenis, hoe klein ook. Door daar op 'in te zoomen', (alsof je even de tijd stil zet en met een vergrootglas een detail uitlicht) trek je de luisteraar onherroepelijk in het verhaal!

Vaak komen we niet toe aan dat 'inzoomen', doordat we toch te gehaast vertellen: ons dierbare verhaal krijgt dan iets van een sprintje. Ook zijn we beducht om de draad kwijt te raken als we even de tijd zouden nemen om in iets kleins af te dalen... Wat daarbij goed kan helpen is een 'vertellersvoorwerp': foto, knuffel, steen... Welk voorwerp staat symbool voor jouw boodschap?

Geef aandacht aan jouw voorbereiding. Welke voorbereiding helpt jou? (*bij mij werkt de tijd nemen om hierover te dromen*)

Hoe meer aandacht je aan jouw inhoud in de voorbereiding kunt geven, hoe gemakkelijker je vertelt; en ruimte houdt voor de 'vorm', die je dan tijdens het vertellen nog bij kunt sturen! Durf te wieden op de inhoud. Pas een zekere 'woord-economie' toe. Wat bij de dagelijkse babbelen heel gewoon is (*drie of vier aanloopjes voor een zin, halve zinnen etc.*) is bij vertellen 'ruis'.

Wat wordt je slotzin!!

Mijn slotzin: vergeet alles wat hier staat. Vertel gewoon, als het kan met plezier. Durf dingen te vergeten. Vertrouw op wat er bij je naar boven komt en durf alles te gebruiken... Zet 'je klepje' open en laat 't stromen. (*voor toelichting op 't klepje kijk even op m'n website bij verhaaltjes*)